סלתא. עליס דקיס: **ניבה.** כשאדם מדבר מגענע שפתיו ורוח יוצא: **ליהוי לזורה.** דחייב משום מלאכה בשבת אע"פ שהרוח מסייעתו כשהוא מגביה התבואה ברחת שקורין פליי"ה: **מלד אחר.** דלא אהני ליהו: **נגון שליבה ברוח מצויה.** כשמתחיל לנבות לא היתה הרוח נושבת במזוקה ולא היה מבעיר בכך ובאתה רוח שאינה מצויה ונבתו דמילתא דלא שליק אדעתא הוא. אבל זורה לענין שבת קגי לה ברוח מצויה ולהכי איכוין: **למרה למורי.** לשון אישתא למירתא (שבת דף קז.) חמימות. כלומר שלא נפח ממש אלא בנשימה כדרך המחמם בנשימתו את ידיו דאין זה ליבוי כלל: **מלאכה מחשבת.** נתקיימה מחשבתו דניחא ליה ברוח מסייעתו: **מתני' או עפר.** לחבה גירו ונתקלקל: **גמ' דשכיח אש בגייהו.** אין בני אדם מזדהרין בהן לילך עומדין הלכך איכא למימר זה פשע: **אבל גדיש כו'.** דאיכא למימר אנוס היה: [**ולר"י**]. פלוגתא דרבי יהודה בהאי פירקא (ד' אפ.): **כל בעלי קומה.** אף בעלי חיים ואילנות: **גירו.** חריסה שלא נזרע. שכמוך שייך בתבואה לחיבה בשאר דברים: **הוה אמינא מה שבשדה.** תבואה קאמר קרא ולא קרקע ממש להכי כתב קמה בהדיא דהשתא אתרבי שדה לגופה של קרקע: הכי גרסינן **כולי האי ומי לאין דומין.** כלומר להבל משונים הלדיקים שקודמים לפורענות: **עיבוראה הוא.** שלא ירא בדעה העתידה לבא דכתיב כו': כבי

ליבה ולבתה הרוח אם יש בליבויו כדי ללבות חייב ואם **לאו פטור.** בשאין הרוח בפני עצמו כדי ללבות מיירי דאי בשיש בו כדי ללבות אפילו כשיש בליבוי המלבה כדי ללבות למה יתחייב דבלאו ליהו נמי היה הולך ומזיק אלא דאי כשאין הרוח כדי ללבות מיירי ולכך כשיש בליבויו כדי ללבות חייב המלבה כי הוא עשה הכל דהוה ליה כמו זה יכול וזה אינו יכול דחשיב אינו יכול מסייע שאין בו ממש בפרק המניח (שבת ד' נב. ושם) ואם אין בליבויו כדי ללבות אע"פ שגם הרוח אין כדי ללבות פטור דלא מיחייב משום אשו אלא אם כן עשה כל כך בפני עצמו בלא סיוע הרוח או דבר אחר שיוכל להזיק ברוח מצויה אחר גמר המעשה שלו דהכי משמע המבעיר את הבערה שבפני עצמו עשה את הבערה שיכול להזיק ברוח מצויה ולכך כאן פטור דבלאו ליבוי לא היתה יכולה להזיק והליבוי דהיינו גמר עשייתה לא עשה המלבה בפני עצמו ופריך אמאי פטור ליהוי כשעושה הליבוי ע"י סיוע הרוח כאילו עשאה בפני עצמו כמו לענין שבת דחשיב זורה ורוח מסייעתו כעושה בפני עצמו ומשני הכא בתאי עסקינן כגון שליבה מלד אחד שבענין זה אין דרך הרוח לסייעו ולכך כי מתרמי שנסתייע בליבוי הרוח פטור דלא הוה ליה לאסוקי אדעתיה שיצטרף ליבוי הרוח עם ליבויו דלא שכיח שיצטרפו ולא הו"ל להזהר בכך יותר מברוח שאין מצויה כך פר"י ועוד יש לפרש כגון שליבה מלד אחד שאין בליבויו ללבות כל המדורה ולא ברוח אלא לד אחד דמדורה ליבה הוא ולד אחר ליבה הרוח ואם לא היתה המדורה מתלבה כי אם מלד אחד היה הולך וכבה מחמת שהוא מועט ומחמת שהאשות מתחברות יחד מתגדלת האש ומזקת ולא דמי השתא לזורה ורוח מסייעתו דמה שליבה לא סייע הרוח כלום: **רבא** אמר כגון שליבה ברוח מצויה וליבתה הרוח ברוח שאין מצויה. וה"פ אם יש בליבויו כדי ללבות עם רוח מצויה חייב דחשיב כאילו עושה הכל בפני עצמו ואם לאו אין בליבויו בהדי רוח שאין מצויה שמייעתו נעשה המלבה פטור דברוח שאינה מצויה לא הוה ליה לאסוקי אדעתיה: **רבי** זירא אמר בגון דצמרה צמורי. לא נפח באור כענין נשיבת הרוח אלא חוס הבל פיו הוליא על האור ללבותו והכי קאמר

סלתא שרגא דההוא ודאי מעשה דידיה גרמו: שלח ביד פקח הפקח חייב וכו': אמר ר"נ בר יצחק מאן דתני ליבה לא משתבש ומאן דתני ניבה לא משתבש מאן דתני ליבה לא משתבש דכתיב [1]בלבת אש ומאן דתני ניבה לא משתבש דכתיב [2]בורא ניב שפתים: לבתה הרוח כולן פטורין: ת"ר [3]ליבה ולבתה הרוח אם יש בלבויו כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור אמאי ליהוי [4]כזורה ורוח מסייעתו אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שליבה מצד אחד ולבתו הרוח מצד אחר רבא אמר כגון שליבה ברוח מצויה ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה ר' זירא אמר כגון דצמרה צמורי רב אשי אמר [5]כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו ה"מ לענין שבת [6]דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא וגרמא בנזקין פטור: **מתני'** [7]השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר [8]כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה: **גמ'** אמר רבא למה לי דכתב רחמנא קוצים גדיש קמה ושדה צריכי דאי כתב רחמנא קוצים ה"א קוצים הוא דחייב רחמנא משום דשכיח אש גבייהו ושכיח דפשע אבל גדיש דלא שכיח אש גבייהו ולא שכיח דפשע אימא לא ואי כתב רחמנא גדיש הוה אמינא גדיש חייב רחמנא משום דהפסד מרובה הוא אבל קוצים דהפסד מועט אימא לא קמה למה לי מה קמה בגלוי אף כל בגלוי ולר' יהודה [9]דמחייב אנזקי טמון באש קמה למה לי לרבות כל בעלי קומה ורבנן לרבות כל בעלי קומה מנא להו נפקא להו מאו הקמה ורבי יהודה [10]או מיבעי ליה לחלק ורבנן לחלק מנא להו נפקא להו מאו השדה ורבי יהודה [11]איידי דכתב רחמנא או הקמה כתב או השדה שדה למה לי לאתויי [12]לחכה נירו וסכסכה אבניו ולכתוב רחמנא שדה ולא בעי הנך צריכא דאי כתב רחמנא שדה הוה אמינא מה שבשדה אין מידי אחרינא לא קמ"ל אר"ש בר נחמני א"ר יונתן אין פורענות באה לעולם אלא בזמן שהרשעים בעולם ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים אימתי אש יוצאה בזמן שקוצים מצוין לה ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר ונאכל גדיש ואכל גדיש לא נאמר אלא ונאכל גדיש שנאכל גדיש כבר: תאני רב יוסף מאי דכתיב [4]ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים ולא עוד אלא שמתחיל מן הצדיקים תחלה שנאמר [5]והכרתי ממך צדיק ורשע בכי רב יוסף כולי האי נמי לאין דומין א"ל אביי טיבותא הוא לגבייהו דכתיב [6]כי מפני הרעה נאסף הצדיק אמר רב יהודה אמר רב לעולם

אם יש בליבויו בפני עצמו כדי ללבות חייב ואם לא פטור אע"פ שבשיעור הרוח מלבה דלא הוה ליה לאסוקי אדעתיה שתצטרף נשיבת הרוח לגימור שלו ויסתייע על ידה ללבות דלא שכיח שתצטרף נשיבת הרוח עם הגימור לסייעו כי הם מקלקלים זה את זה אע"פ שנייהם מלד אחד כי הגימור חם והרוח קר:

רב אשי אמר כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו הני מילי לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה. וכשגורם לזרות הרוח המסייעתו הוי מלאכת מחשבת ולהכי חייב בגרמת זרייה זו אבל עושה מעשה של זרייה בפני עצמו לא אקרי [1](זורה) לכך הכא לא מקרי מבעיר אלא גורם והתורה לא חייבה אלא מבעיר ולא הגורם [2](אלא) הבערה ע"י רוח המסייעתו ולהכי חשיבא הא גרמא לענין האש ככל שאר גרמות דקי"ל גרמא בנזקין פטור ומר בר רב אשי דפריך גבי רקתא בלא יחפור (ב"ב דף כו. ושם) [3]מאי שנא מזורה ורוח מסייעתו מני סבר כרב דהתם לענין מיזוד הרחקה חשיב גירי דיליה וצריך להרחיק ואפי' [4]ר' יוסי כמו הרחקת סולם מהשובך חשיב גירי דיליה לענין הרחקה אע"ג דלא חשיב ליה התם אלא גרמא דפטור מתשלומין מ"מ אסור וצריך להרחיק וגן היוצא מתחת הפגים דחשיב מזיק משום דיחא ליה דתיזל ומכה בכח כל כך שאחר גמר כחו יזיק ברוח מצויה וכך משני בלא יחפור ולא דנה להעמיד שמכה כל כך בכח עד שמזיק בכח אדם לבדו בלא רוח לאם כן לא הוה תני לה גבי מזקין דאדם אלא גבי מזקין דאדם: **והא** גרמא בנזקין. מתוך כך נראה דאם שניים הניאו עליס ואור ולינו שניהם ואין בכל אחד כדי ללבות פטור ותימה הוא: **לרבות** כל בעלי קומה. נקונטרס פירש כל ב"ח אבל בירושלמי משמע דמרבי אילנות וכל דבר המחובר והכי איתא התם אי מה הגדיש מיוחד שהוא תלוש מן הקרקע אף כל שהוא תלוש מן הקרקע ת"ל או הקמה:

לעולם

מסורת הש"ס

א) [כ"ב כו.], ב) [לעיל כו: בילה יג.: סנהדרין סב: זבחים מז. כריתות יט:], ג) [לעיל ה: לקמן פא:], ד) [לעיל נא. וסס נסמנן], ה) [ד"ה אמרו], ו) ר"מ מ"ז, ז) רש"ל מ"ז, ח) [ד"ה זיקא], ט) ל"ל לר' יוסי יעב"ן.

תורה אור השלם

1. הֵרָא מַלְאַךְ יְיָ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל: שמות ג ב
2. בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו: ישעיהו נז יט
3. כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִר אֶת הַבְּעֵרָה: שמות כב ה
4. וּלְקַחְתֶּם מִדַּם אֲגַדַּת אֲזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת מִן הַדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר: שמות יב כב
5. וְאָמַרְתָּ לְאַדְמַת יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר יְיָ הִנְנִי אֵלַיִךְ וְהוֹצֵאתִי חַרְבִּי מִתַּעְרָהּ וְהִכְרַתִּי מִמֵּךְ צַדִּיק וְרָשָׁע: יחזקאל כא ח
6. הַצַּדִּיק אָבַד וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל לֵב וְאַנְשֵׁי חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מֵבִין כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק: ישעיהו נז א

גליון הש"ס

גמ' או מיבעי ליה לחלק. עיין חולין דף פו ע"ב תוס' ד"ה לחלק וכ"ע:

עין משפט נר מצוה

נב א מיי' פי"ד מהל' מזקי ממון הלכה ז ועיין בהסגות ובמ"מ סמג עשין סז טוש"ע מ"מ סימן תיח סעיף ט ועיין שם בהג"ה ובב"י:
ב [רב אלפס במקומו ועוד בב"ב פ"ב דף קכו]:
נג ג ד מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ב:

לעזי רש"י

פליי"א [פיל"א]. יעה.

מוסף רש"י

סלתא. עליס קטניס דקיס, דהאי ודאי פושע הוא (לעיל כב:). דמלאכת מחשבת אסרה תורה. שנתמכה פרשת שבת למלאכת המשכן בויקהל והתם מלאכת מחשבת כתיב (בראה יג:) שהעושה אותה מתכוין למלאכה גמורה אלא שנגע בשבת אי סבור שמלאכה זו מותרת (זבחים מז. וכעי"ז חגיגה י:) שחשב לעשות זאת (סנהדרין סב:) שהשב ונתכוין למלאכה זו עצמה (כריתות יט:).